

ביאורים

כדי להבין לעומק את הקשר שבין הקב"ה לבין עם ישראל, חז"ל השתמשו במשל. נתאר לעצמנו ארמון גדול ומפואר שניתן ליהנות ממנו, ולהשתמש בו לצרכים רבים. אלא שהארמון הוא מעין כלי, שכדי ששימושו הרבים יצאו אל הפועל הוא זקוק לאנשים שיפתחו אותו וישתמשו ויעשו בו שימוש נכון המתאים לו. כל עוד הוא נעול או שמשומשים בו בעלי חיים, אין בו כל תועלת. ניתן יהיה ליהנות ממנו רק אם יפתחו אותו ויעשו בו שימוש הולם.

חז"ל דימו בדבריהם את העולם כולו לארמון גדול, ואת עם ישראל למפתח. לעולם יש פוטנציאל גדול שאותו קבע לו הבנאי של הארמון - הקב"ה, אלא שהיכולת שלו להיות נאמן להגיע לתוצאה המקווה תלויה בכך שעם ישראל הם אלה שיהיו 'בעלי המפתחות'. הם אלה שילמדו את העולם את המוסר האלוהי, שיגלו בעולם הזה את הקדושה, ויורו דרך איך לקדם ולרומם את העולם כולו.

חז"ל הוסיפו וביארו שהקב"ה קושר את עם ישראל אליו, כמו מפתח שבעליו קושר אותו בשלשלת, וזה מה שמקנה לעם ישראל את היכולת להתקיים במשך כל הזמנים (עניין זה יבואר בהמשך).

הרחבות

• כוחותיו הגנוזים של עם ישראל

יִשְׂרָאֵל הֵם מִפְתָּחַ שֶׁל פְּלִטְרִין. בעניין זה הרחיב הרב יששכר תמור: "אף שהוא (המפתח) קטן בכמותו הרי הוא גדול בערכו לאין שיעור. לפיכך עליו (על המלך) לדאוג שלא יאבד המפתח הקטן... מה עושה המלך? עושה לה שלשלת, שאם אבדה, השלשלת מוכיחה עליה. כך הם ישראל שבגלל החורבן היא אומה קטנה הפזורה בארצות הגוים, אבל היא דומה לפלמנטריא (תיבה) קטנה המלאה תעודות ישראליות אנושיות בעלי ערך עולמי, ותמצא באומה זו כל כלי יקר ואבני חפץ המשמשים אור לגויים ההולכים בחשיכה. ברם צפויה לה סכנת התבוללות מפאת מיעוט כמותה. מה עשה הקב"ה? שיתף שמו 'אל' בשם האומה ששמה 'ישראל', כלומר שקיים שיתוף אלוהי בכח עליון שלא ניתן לנצח, והאומה הפלמנטריא חיה וקיימת בתוך אומות גדולות שנשכחו זכרם מדורות קדומים" [עלי תמר ב, עמוד שיט]. הרב תמר מדגיש כי ישראל הינם בעלי יעוד גם בגלות בכך שהם משמשים אור לגויים. דבר זה גורם חשש שיאבד המפתח, שתתבולל האומה! עובדה זו הביאה לכך שהקב"ה טבע באומה הישראלית טבע ייחודי שאינו נתון לבחירה אנושית, השומר על ישראל.

וַיְרוּשְׁלָמִי דְּתַעֲנִית (פ"ב ה"ו): ריש לקיש בְּשֵׁם רַבִּי יֵנָאי אָמַר: אֲשֶׁתְּךָ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁמוּ בְּיִשְׂרָאֵל. לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה? לְמַלְךְ שֶׁהָיָה לוֹ מִפְתָּח² פְּלִטְרִין קִטְנָה, אָמַר: אִם אֲנִי אֲנִיחַ הַמִּפְתָּח כְּמוֹ שֶׁהָיָה, הָרִי הִיא אֲבוּדָה, אֲלָא הָרִי אֲנִי³ קוֹבַע בָּהּ שְׁלִשְׁלֹת, שְׁאֵם תִּהְיֶה אֲבוּדָה, תִּהְיֶה הַשְּׁלִשְׁלֹת מְנַח עָלַי. כֶּף אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִם אֲנִי מְנִיחַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הָרִי הֵם אֲבוּדִים בֵּין הָאֲמוֹת, אֲלָא הָרִי אֲנִי מְשַׁתֵּף שְׁמִי הַגְּדוֹל בָּהֶם, מָה טַעַם? וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי וַיִּשְׁבֵּי הָאֲרָץ וַנְּסַבּוּ עֲלֵינוּ וְהִכְרִיתוּ אֶת שְׁמֵנוּ מִן הָאֲרָץ, וּמָה תַעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגְּדוֹל (יהושע ט.ט), שֶׁהוּא מְשַׁתֵּף בְּנוֹ, עַד כָּאן. וּבִאֹר עֲנִין זֶה, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא פְּלִטְרִין שֶׁל מֶלֶךְ, וַיִּשְׂרָאֵל הֵם מִפְתָּח שֶׁל פְּלִטְרִין⁴, שְׁאֵם אֵין יִשְׂרָאֵל הָרִי דּוּמָה לְפִלְטְרִין שֶׁהוּא סְגוּר. וְכֹאֲשֶׁר הַפְּלִטְרִין סְגוּר, אֵין הַפְּלִטְרִין מְשֻׁמֵּשׁ כְּלוּם, וְלֹא נִקְרָא בַּיִת, כִּי אֵין לוֹ פְּתִיחָה. כֶּף אִם אֵין יִשְׂרָאֵל, אֵין הַפְּלִטְרִין, שֶׁהוּא הָעוֹלָם, מְשֻׁמֵּשׁ כְּלוּם, וְהוּא סְגוּר, וְכֹאֲלוֹ אֵין שֵׁם פְּלִטְרִין עָלָיו כְּלָל. וְלִפְיֶכָּהּ נִקְרָא יִשְׂרָאֵל מִפְתָּח קִטְנָה, שֶׁהֵם אֲמָה קִטְנָה, וְהֵם הַמִּפְתָּח שֶׁל הַפְּלִטְרִין הַגְּדוֹלָה. וְכִבֵּר הַתְּבַאֵר, כִּי יִשְׂרָאֵל נִחְשָׁבִים שֶׁהֵם כְּמוֹ⁵ צוּרָה אֶל הָעוֹלָם, וְלִכְךָ מִדְּמָה אֶת יִשְׂרָאֵל לְמִפְתָּח, שֶׁהַמִּפְתָּח פּוֹתַחַת הַטְּרַקְלִין עַד שֶׁהִיא פְּתוּחָה. וְכֹאֲשֶׁר אֵין הַמִּפְתָּח, הַפְּלִטְרִין הִיא סְגוּרָה, וְהוּא כְּמוֹ⁶ גְּלָמִי כְּלִי עֵץ, אֲשֶׁר הוּא סְתוּם וְאֵין לוֹ בַּיִת קְבוּל, וְאֵין לָהּ צוּרַת טְרַקְלִין, שֶׁהוּא פְּתוּחַ.

שיתף הקב"ה שמו בישראל, וזה סוד קיומם בגלותם ובארצם

במסכת תענית בתלמוד הירושלמי, אמר ריש לקיש בשם רבי ינאי, ¹קרא הקב"ה לישראל בשם זה, כדי ששם האל יהיה בשמם. למה הדבר דומה? למלך שהיה לו מפתח קטן ²של היכל. אמר המלך, אם אשאיר את המפתח כמות שהוא הרי הוא הולך לאיבוד, אלא ³אקשור בו שרשרת, שאם ילך לאיבוד, הרי השרשרת ⁴קשורה אלי. כך אמר הקב"ה, אם אני מניח את בני ישראל בין האומות הרי הם אבודים, אלא אשתף שמי הגדול בהם, כמו שנאמר: וישמע הכנעני ויושבי הארץ ונסבו עלינו והכריתו את שמנו מן הארץ, ומה תעשה לשמך הגדול, שהוא משותף בנו. ביאור משל זה, העולם הזה הוא היכל המלך, ישראל הם המפתח של ההיכל. אם לא היו ישראל בעולם, דומה הדבר להיכל שאין לו פתח, והיכל שאין לו פתח אינו משמש לכלום, ולא ראוי להקרא היכל. כך העולם, אם לא היו ישראל בעולם, לא היה העולם ממלא את ייעודו, וכאילו אין שם עולם עליו. לכן נמשלו ישראל למפתח קטן, כי הם אומה קטנה, אבל הם המפתח להיכל הגדול. כבר בארנו, שישראל ⁵משלימים את העולם ונותנים לו את צורתו. לכן דומים ישראל למפתח, שהוא פותח את ההיכל, ומאפשר להיכל לשמש בתפקידו כהיכל, כי כשהיכל סגור, הרי הוא ⁶כבול עץ סתום, שאין לו בית קיבול ואינו כלי. כך ההיכל אינו היכל כשהוא סתום, והוא היכל רק כשהוא פתוח.